

llons > lllions, intervenint una dissimilació per eliminar la *ú* i el mateix fenomen (combinat amb dilació) anviaria la *n* en *ll*

LLIM, 'fang, terra llotosa o relliscosa', del ll. LĪMUS ⁵ id. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

«En les dues antífanos --- diem cantan: —O Reys de gens, vine, salva l'ome lo qual de *lim* forrest», *VidesR*, 2v1 (traduït «de limo») (cf. *LleuresC*, p. 283); «lo juheu negava --- e lo crestià li dix que Déus, con creà lo món de no-res, e con formà Adam del *lim* de la terra, e con creà lo primer arbre e --- o creà sobre còrs de natura», Lull (*Merav.* VIII, § 114, *NCl.* IV, 263.14, i semblant III, 22); novament StVicentF: «formà N. S. Déus l'om del *lim* de la terra»; i, descabellant-ho: «prengué la argila, ço és lo *lim* de la terra, e féu lo cors, lo cap, les mans ---» (*Serm.* I, 160.8; II, 126.25).

La reminiscència bíblica es troba normalment o sempre en els usos medievals del mot, car en el següent devem haver d'entendre *verge* com un epítet, a la manera de 'mer, pur, privat de tota altra cosa': «--- / Qui, de no-res / féu tot quant és: / de verge *lim*, / terròs, tarquim, / féu l'hom: manant, / dient, parlant / ---», JRoig (*Spill*, 10925); amplificant, amb apuntament de matisos de distinció valuosa: «sarments plantà / no de rebusca: / de la labrusca / com Nohé, pres; / plantant-hi, més, / per endolcir, / assaborir, / amarg tanta / de borda planta, / *lim*, fem e fanc, / de terra y sanc, / fets, d'animals»; amb «superlatiu semític»: «pus que tu est hom, cert és que est terra, car l'hom és de terra, e és *lim* de *lim*!», BOliver (*Excitatori*, *NCl.*, 96); i ara, apartant-se ja de la imatge escripturària: «abis<s>at estic, Senyor meu, e afangat en lo pregon *lim* de vicis e de pecats, e la mia ànima és recomplida de infinits mals», id. (id., 50).

Avui el mot segueix vivaç a les regions meridionals de la llengua; menys, en el Principat; i, del català central, bé cal dir decididament que és merament literari: d'ací la vaguetat de la definició «fang» en el *DFa.*, i que sigui bo de fer cas de la modificació que hi proposa EnrValor al marge del seu *DFa.* (c. 1950) «fang relliscós». Del Migjorn del Princ. són algunes accs. secundàries: «capa de pols, aigua i fang», que el *DAG.* localitza a Segarra, i *AlcM* l'estén fins a Solsona-Caradona-Igualada.

Encara que aquest vol entendre com «massa prima d'una matèria superposada a d'altres» —«si caves aquí, després d'un petit *llim* de terra ja trobaràs la roca»— salta a la vista que això no és més que una lleu desviació de la idea de 'terra vegetal, llacorosa', que era la del ll. LIMUS i ha seguit essent la del català, i que és fantàstic voler separar-ho, com fa *AlcM*, com si fos un altre mot provinent del ll. *limbus* 'voraviu o orla d'un vestit':¹ el *llim* fangós és també cosa superposada, al capdavant, a la terra i sovint al paviment.

També ha restat viu i amb descabellament propis a Mallorca: «eflorescència que es forma damunt certs aliments»: «del formatge --- les fogasses, dalt aquella post, treuen floridura i *llim*» (*AMAlcover*, *Bestiar* de ⁶⁰

llana de Manacor, *BDLC* VII, 185); el *llim* o llacor de menjar que pot romandre en atuellis culinàries pot no mancar de substància, d'aquí la frase mall. *saber del llim de les olles* 'conèixer quintaessències molt sotils':

«en no sebre una cosa, val més confessar que no la sabem, que no --- El no sebre del *llim* de les olles no està lleig: és lo presumir que està lletgíssim», *AMAlcover* (*BDLC* XI, 221). «El Pi de Formentor --- Del *llim* d'aquesta terra sa vida no sustenta: / revincla per les roques sa poderosa rel; / té pluges y rosades --- reb vida y s'alimenta / de les amors del cel» en el vers 16, del joell de Costa, 1875.

DERIV.: *Llimós* [c. 1300, Arn. de Vilanova]; aplicat a suc humans immunds, malsans: «si la orina retrau més blanca que negra, e com li dónes la volta, fa poca scumma, e los grans grossos, és *limo(s)sa*, e deuli donar dolor dejús la spalla», Rec. valencià de Micer Joan, a. 1466 (*BABL* VII, 326), 'd'una humitat com la del llim': «l'Institut de Palma --- antiga residència dels Jesuïtes --- era acudit al Col·legi --- Joan Rosselló de S. Forteza --- hores d'interminable conversa --- donant voltes al pati trist i *llimós*, de parets negreses ---», Bart. Torres (*Costa i Ll.*, *Aixsaig. Bi.*, *IdOr* XI, 15).

Amb terminació més complicada *llimicós* [«viscoso» *DFgra.*, «pegajoso, untuoso», *llimicós deballador* «sinovia» *DAmen.*] i, dissimilat, *llemicós*:² «quan hi fan oli --- el tafoner major aixeca dins el bassi, devall la biga, la pila d'esportins plens de pasta suau, grassa y *llemicosa*, qu'un altre tafoner escaldava tirant-hi poalades d'aigua bullenta ---», JoRosselló (*Manyoc*, p. 24); «JoRamis d'Aireflor --- La Musa d'En Ramis és la genuïnament mallorquina, que no graponetja pels baixests *llemicosos* y malsans, sinó que sempre --- vola qui vola ---», *AMAlcover*, *BDLC* X (1918), 24; també eiv. «*llemicós*: untuoso, pringoso» (*PzCabr.*); *llémiquejar* (*DAG.*), i el substantiu *llemic* (Pollença), de formació probablement retrògrada. Hi ha una variant *llemicós* que Fontserè afegia al marge del seu *DOrt.* (potser après de la seva muller, que era felanitxera), per bé que *AlcM* només la doni com a eiv. i men.: aquí la registrà ja FebrCard. (p. 394) «mucilaginoso, viscoso, glutinosus», junt amb el regressiu men. *llemic* que també registrà FebrCard. «mucilago, viscosidad»; *llemicaines* eiv.; *llemicós* surt sens dubte de *llimicós* per contaminació de *lliscós* i *llefiscós*.

Llimona 'nom d'un moixó que viu en el fang o llim': «la *llimona* a son *llim*, que li ha donat nom, a on furga atrafegada cercant cuquets» en la rondalla «El reietó», de Verdaguer.

Llim ha pres diversos sufixos més aviat rars i d'aspecte pejoratiu, encara que potser no tots han estat sufixos pròpiament: a la Vall d'Àran vaig recollir *llimèrkada* a Pujolo i *llimúrka* en el Toran, «verdín» 'espècie d'alga que creix a les aigües estancades i hi queda quan s'eixuguen' (a St. Joan de Toran, *Vocab. Aran.*, 78), cf. amb sentit igual astur. *llamuerca* (Jovellanos, *RfilHisp.* v, 238): en aquests casos, almenys en part, hi pot haver, més que sufix, suma amb *MORCA*.

Llimoc 'espècie de llot', segons sembla, almenys